

AİLE VE ÇOCUK

- Aile çocuğun sosyalleştiği, çocuk için önemli bir ortamdır.
- Aileyle sağlıklı ilişkiler kurmak çocuğun benlik saygısı ve genel olarak sağlıklı bir yaşam sürmesi açısından oldukça önemlidir.

- Yaşanılan toplumsal mekân temelinde de günümüz Türk ailesi şu şekilde tasnif edilebilir:
- **1. Köy ailesi,**
- **2. Kasaba ailesi,**
- **3. Kent ailesi,**
- **4. Gecekondu ailesi**
- **İŞLEVLERİ AÇISINDAN AİLE:**
  - Cinsel hayatı düzenleme,
  - Kültürel mirası koruyup aktarma,
  - Çocuğun sosyalizasyonunda ilk basamak olma,
  - Toplumun demografik varlığını sürdürme,
  - Bireylerin sevgi, güven, ait olma, özgürlük ve bağlılık gibi sosyal-psikolojik ihtiyaçlarını karşılama,
  - Toplumun huzur-güven ortamının sağlanması
  - Sosyal düzenin devamını sağlama

BAĞLANMA TEORİSİ

- Yaşamın özellikle ilk yıllarında bireyin sağlıklı gelişimi için ailenin yeri büyüktür. Aile bireyin kişilik özelliklerinin oluşumunda, bağımsızlaşmasında ve sosyal çevreyle ilişkisinde birey için ilk basamağı oluşturur. Bu noktada yeni doğan bir bebek ve bakım veren kişi arasında güven ilişkisinin kurulması oldukça önemlidir. Bireyin ilk yıllarında bağlanma figürüyle sağlanan ilişki, bireyin kendisini ve sosyal çevreyi olumlu veya olumsuz algılamasında ve değerlendirmesinde önemli bir etkidir.

- Yeni doğan bir bebek, ihtiyaçlarının karşılanması ve korunması bakımından kendisine bakım verene muhtaçtır. Bu ihtiyaçların tutarlı bir şekilde ve sıcaklıkla karşılanması, bebek ve bakım veren kişi arasında bir yakınlık ve güven oluşturmaktadır. Bebeğin karnının doyurulması, altının değiştirilmesi, korunması ve yeterli ilgi ve sevgiyi görmesi, sonraki dönemlerde kendisini, başkalarını ve sosyal çevreyi bağımsız ve güvenli bir şekilde keşfetmesini sağlamaktadır.

- Bağlanma teorisi yaşamın ilk döneminde ebeveyn-ocuk ilişkisinin psikolojik ve davranışsal etkilerini anlamak için geliştirilen bilimsel yaklaşımlardan biridir (Shaver ve ark., 2008, s. 492). Bu teoriye göre bebeğe bakım veren kişi ile bebek arasındaki bağlanma, bireyin gelecek yaşamındaki duygu, düşünce ve tutumlarını da etkilemektedir. İlk yıl içindeki anne-bebek ilişkisi bebeğin güvenli bağlanması ve yaşam boyu sürecek yeterliliğinin gelişimine temel teşkil etmektedir (Soysal ve Işeri, 2010, s. 28).

- **Bağlanma Teorisi ve Temel Kavramlar**
- İnsanlar doğumdan ölüme kadar, güvенеbileceği bir başka kişiye ihtiyaç duyarlar. Soysal ve arkadaşlarına (2005) göre bu durum, insanın bir arada yaşama eğilim ve gereksinimlerini ve özellikle de bağlanma ihtiyacını karşılamaktadır. Bebekler de yaşamlarının ilk zamanlarında her yardıma ihtiyaç duyduklarında gereksinimlerini karşılayacak, onları koruyup kollayacak ve duygusal ihtiyaçlarını karşılayacak bir kişinin varlığına ihtiyaç duymaktadırlar.

- Bebeğe bakım veren kişi bebeğin ihtiyaçlarına duyarlı oluyor ve tutarlı bir şekilde bebeğin tüm maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılıyorsa bebek ve anne arasında güvenli bir bağlanma ilişkisinin kurulacağından söz edilebilir. Harlow'un ilk yazılarında çocuğun bağlanmasının doğası ve temeli ile ilgili dört ana teori bulunmaktaydı. Bunlar:

- *Çocuğun yiyecek ve sıcaklık gibi giderilmesi gereken birtakım temel ihtiyaçları vardır. Bağlanma figürünün bebeğin fizyolojik ihtiyaçlarını gidermesi, bebeğin zamanla annesinin doyum kaynağı olduğunu öğrenmesi ile sonuçlanır (İkincil İtki Teorisi)*
- *Bebeklerde içsel olarak yakalama ve emme eğilimi vardır. Memeye bağlanan bebek zamanla bir annesinin var olduğunu ve ona ilgisi olduğunu öğrenir (Birincil Emilen Nesne Teorisi).*
- *Bebeklerin insana yapışma ve temasta bulunma eğilimleri vardır. Bu bağlamda yiyecek ve sıcaklık ihtiyacı olarak birincil ihtiyaç olan yiyecekten bağımsız bir nesne ihtiyacı da vardır (Birincil Nesne Yapışması Teorisi)*
- *Bebekler, rahimden çıkarılmalarına kızarlar ve oraya dönmeye çabalarlar (Birincil Rahme Dönüş Arzusu)*
- *(Bowlby, 1958; akt. Bowlby, 2012, s. 234)*

- Bebekliğin ilk haftalarında başlayan bağlanma süreci, çocuğa bakım veren kişiye olumlu tepkilerin verilmesi, bağlanma figürünün yanında rahatlama duygusu ve olumlu duygu ve davranışların tümünü içermektedir (Soysal ve ark., 2005, s. 88). Bağlanma teorisine göre bebek, onun gereksinimlerini sağlayan bağlanma objesine yönelmektedir. Bu eğilim korku, öfke ve sıkıntı gibi negatif duyguları düzenlemeyi öğretmede çocuğa yardım ve koruma sağlayan güvenilir bir yetişkinin bulunmasını öngörmektedir. Bu yetişkin, çocuğun fiziksel ve sosyal dünyayı anlamasına yardım etmekte ve fiziksel becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır (Shaver ve ark., 2008, s. 493).

- Çocuğun kendisine bakım veren kişiyle kurduğu ilişkiler, bu ilişkilerin dinamikleri ve annelerinden ayrılan bebeklerin tepkileri Bowlby ve Ainsworth (1991) tarafından incelenmiş, araştırmalar sonucunda üç bağlanma stili belirlenmiştir. Bunlar:

- *Güvenli bağlanma*, çocuk ve bağlanma figürü arasındaki ilişkinin iyi olduğuna işaret etmektedir. Buna göre çocuğun her ihtiyaç duyduğunda bağlanma figürünün yanında olması ve ihtiyaçlarının karşılanması çocuğun tatmin olmasını sağlamaktadır. Buna göre çocuk ihtiyaç duyduğu her anda kendisine bakım verenin yanında olacağını bilir. Bu şekilde çocuk bir bağlılık duygusu geliştirir ve annesinden bağımsız bir şekilde hareket etmeyi öğrenerek çevresini keşfetmeye başlar. Güvenli bağlanma stiline sahip olan çocuk bağımsızlık ve güven duygusuyla oyunlar oynar ve çevresinde olup biten şeyleri anlamaya çalışır. Bu da çocuğun zekasının ve becerilerinin gelişmesini sağlar.

- *Kaygılı-kararsız bağlanmada* çocuğun gereksinimlerine karşılık bakım veren kişinin gereksinimleri karşılama bağlamında tutarsız davranışlar sergilediği ve bu gereksinimlere daha az yanıt verdiği görülmektedir. Bunun yanı sıra bakım veren kişinin çocuğun ihtiyaçlarına geç yanıt vermesi ve tam bir duygusal yakınlık göstermemesi durumunda bu bağlanma stilinin aktif olduğu belirlenmiştir. Kuşçu Orhan (2010, s. 69)'a göre kaygılı-kararsız bağlanan bebeklerin gün içinde güvenli bağlanana oranla daha fazla ağladıkları, ayrılıkları daha tepkisiz karşıladıkları ve bakım veren kişiyle bir araya geldiklerinde onları ağlayarak karşıladıkları gözlenmiştir.

- *Kaçınan bağlanmada* ise çocuklar ihtiyaç duyduklarında kendilerine bakım veren kişinin ihtiyaçlarını karşılayacağına ilişkin güven duymazlar. Bu çocuklar yabancı ortamlarda ayrılmaya karşı ilgisizlerdir, bakım veren kişiyle bir araya geldiklerinde ona yakın olmak için hiçbir çaba harcamazlar. Kaçınan bağlanan çocuklar bakım veren kişiye ilişkin olarak reddedici, ilgisiz, fiziksel ya da sözel olarak varlık göstermeyen, bedensel yakınlık kurma ihtiyacını geri çeviren bir algı içerisindedirler (Kuşçu Orhan, 2010, s. 70).

- KAYNAKÇA
- Ainsworth, M.D.S. ve Bowlby, J. (1991). An Ethological Approach to Personality Development. *American Psychologist*, 46, 330-341.
- Bowlby, J. (1988). Developmental Psychiatry Comes of Age. *American Journal of Psychiatry*, 14, 1-10.
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma*. T. Veli Soylu (Çev). İstanbul: Pinhan Yayıncılık
- Kuşçu Orhan, Ş. (2010). Bebeklerde ve Çocuklarda Bağlanma ve Ayrılma/Ayrılık Kaygısı. Tarık Solmuş (Ed.). *Bağlanma, Evlilik ve Aile Psikolojisi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Soysal, A.Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. Ve Şenol, S. (2005). Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8, 88-99.
- Soysal, A.Ş. ve İşeri, E. (2010). Bebeklerde Bağlanmanın Gelişimi ve Belirlenmesi/Değerlendirilmesi. Tarık Solmuş (Ed.). *Bağlanma, Evlilik ve Aile Psikolojisi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Tezel Şahin, F., ve Cevher, F. N. (2007). TÜRK TOPLUMUNDA AİLE-ÇOCUK İLİŞKİLERİNE GENEL BİR BAKIŞ.